

ՊԶՏԻԿ-ՄԶՏԻԿ

ՄԵՐ ՅԱԶՈՐԴ
ԹԻՒՆ՝
ՈՒՐԲԱԹ,
25 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ
2009

«ԱԶԴԱԿ»Ի ՄԱՆԿԱՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ

ՍՕՍԻ
ՅԻՇԱՏԱԿԻ
ՖՈՆՏ

Ը. ՏԱՐԻ

ԹԻՒ 5 (85)

ՕԳՈՍՏՈՍ 2009

bezdig_mezdig@hotmail.com

ԱՂՕԹՔ ՆԵՐՍԷՍ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԽԱՂՈՂԻ ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

«Տէր Աստուած, Հայր անսկիզբ, անստեղծ եւ անմահ բնութիւն. ...: Դուն ստեղծագործութեան երրորդ օրը հրամայեցիր որ երկիրը բուսցնէ զանազան պտղատու տունկեր եւ բոյսեր. ...:

Իսկ երբ մարդը մեղանչեց քու պատուիրանիդ դէմ, արգիլեալ պտուղէն ուտելով, երկրի եւ անոր պտուղներուն վրայ քու տուած աստուածային օրհնութիւնդ անեծքի փոխեցիր. ...:

Իսկ երբ Զու ծածկուած հայրական սերդ յայտնեցիր մարդկութեան, Զու Միածին Որդիդ ղրկելով, ... համաձայն քու անսուտ խոստումիդ որ հաւատքի Հօր՝ Աբրահամին տրուեցաւ, թէ «Զու զաւակիդ միջոցաւ պիտի օրհնուին երկրի բոլոր ազգերը»։... Այդ օրհնութեան մեծագոյն շնորհին ամենէն աւելի խաղողը արժանացաւ, որ Միածին Որդիիդ փրկական արեան նիւթը հանդիսացաւ. ...

Եւ այժմ, Տէր, այն օրհնութեամբ որով օրհնեցիր քու կողմէդ բարի ստեղծուած արարածները, թէ՛ առաջին եւ թէ՛ երկրորդ ստեղծագործութեանդ ատեն, օրհնէ՛ նաեւ այժմ խաղողի այս

ողկոյզները, որոնք քեզի կը նուիրուին իբրեւ տարուան առաջին պտուղները։ Որովհետեւ օրէնք դրիր Իսրայէլի տոհմին, Մովսէսի միջոցաւ, որ բոլոր պտղաբերներուն առաջին պտուղը քեզի ընծայեն Վկայութեան խորանին մէջ, որպէսզի մասնաւոր այդ ընծաներով, բոլոր պտուղներն ալ ստանան քու օրհնութիւնդ։ ..., որպէսզի այս նիւթական պտուղը ճաշակելով, Զու օրհնութեանդ անսկիւթեղէն շնորհքը միանայ ասկէ ճաշակողներու հոգիներուն...։ Ասով նաեւ արժանի ըլլանք ճաշակել Կենաց Ծառին պտուղէն, ...։ Այս ճաշակումով անմահանալով, անմահներու խումբերուն միացած փառաւորեանք Զեզ, Որդիին եւ Սուրբ Հոգիին հետ միասին, այժմ եւ միշտ յաւիտեանս յաւիտենից. Ամէն»։

*Գրաբարէն աշխարհաբարի թարգմանեց՝
Հայր Գրիգոր ծայրագոյն վարդապետ Զիֆթեան

ԽԱՂՈՂՈՐՅՆԷՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎՈՐՈՒԹԻՒՆ

Դարձեալ ամառ: Իսկ ամրան ամիսներէն մեզի՝ հայերուս համար յատկանշական է Օգոստոս ամիսը: Ինչո՞ւ Օգոստոսը՝ հայկական Նաւասարդ ամիսը: Շատ հին ժամանակ, երբ տակաւին հայ ժողովուրդը հեթանոս էր եւ կը հաւատար բազմաթիւ աստուածներու, հայերը Նոր տարին կը տօնէին Օգոստոս ամսուն: Նաւասարդ ամսուան առաջին իսկ օրէն հայերը կը տօնէին ամենաբեղուն աստուծոյ տօնը, որ պտղաբերութեան, բերքահաւաքի եւ երկրագործութեան խնամակալ Աստուածն էր: Ան էր որ հայ գիւղացիին արտերը եւ այգիները (խաղողի պարտեզները) ցրտահարութենէն, կարկուտէն եւ հեղեղէն կը պաշտպանէր: Օգոստոսին, այսինքն՝ Նաւասարդին՝ բերքահաւաքի ժամանակ հայերը մեծ տօնակատարութիւններ կը կազմակերպէին ամենաբեղ Աստուծոյ նուիրուած, զոհեր կը մատուցէին եւ մանաւանդ իրենց առաջին հունձքը (երախայրիք կը կոչուի) կը նուիրէին Ամենաբեղին:

Նաւասարդը, որ հայոց առաջին ամիսն էր, նաեւ Ամանոր կը կոչուէր, որովհետեւ Նաւասարդ բառը հնդկերէն իր բնագիրին

մէջ Նոր տարի կը նշանակէ: Իսկ ամենաբեղ Աստուածը ունի նաեւ այլ անուանում մը՝ Վանատուր, որ կը խորհրդանշէ հիւրընկալութիւնը. ան էր որ կ'ընդունէր օտարները, ճամբորդներն ու պանդուխտները:

Ուրեմն՝ ամէն պտղաբերութեան երախայրիքը (առաջին հունձքը) Աստուծոյ նուիրելը օրինութեան համար հին սովորութիւն է: Այդ հին սովորութիւնը կը շարունակուի նաեւ քրիստոնէութենէն ետք մինչեւ մեր օրերը:

Սակայն ներկայիս իբրեւ քրիստոնէական եւ խաղողը՝ իբրեւ պտուղներուն ազնուագոյնը եւ գինիի հիւր ու հաղորդութեան խորհրդանշիչ, բոլոր պտուղներուն տեղ կ'օրինուի Աստուածածնայ տօնին: Իսկ օրինութիւնը Աստուածածնայ տօնին կատարելը ոչ մէկ կապ կամ նշանակութիւն ունի, պարզա-

պէս այդ շրջանին, այսինքն՝ Օգոստոսին միայն խաղողն է, որ հասունցած կ'ըլլայ Հայաստանի մէջ:

Այս առիթով եկե՛ք ծանօթանալ խաղողին:

Խաղողի մշակումը սկսած է շատ հին ժամանակներէն՝ հազարամեակներ առաջ: Հայաստան խաղողագործութեան եւ գինեգործութեան հնագոյն կեդրոններէն մէկը եղած է: Կ'ենթադրուի, որ Հայաստանի խաղողներու ամենէն հին տեսակները ծագած են տեղական վայրի խաղողներէն: Իսկ ինչպե՞ս կարելի է փաստել, որ Հայաստան եղած է խաղողի եւ գինիի հնագոյն շրջաններէն մէկը: Ասոր ապացոյցը եղած է պեղումներէն գտնուած գինիի մառանները, կարասները եւ խաղողի ածխացած հունտերը՝ դեռեւս Զ.Ա. 10-րդ դարէն մնացած:

Խաղողը լուսասեր եւ ջերմասեր բոյս է: Անոր այգին պէտք է ըլլայ հարթ: Ներկայիս գոյութիւն ունի խաղողի 5000 տեսակ, որոնցմէ աւելի քան 200 տեսակ կը մշակուի Հայաստանի մէջ: Անշուշտ, կան սեղանի՝ ուտելու խաղողի տեսակներ, ինչպէս նաեւ գինի կամ քունեակ պատրաստելու յատուկ տեսակներ, իսկ գոյները՝ սեւ, ճերմակ եւ վարդագոյն: Կան նաեւ անսերմ (առանց կուտի) խաղողի տեսակներ:

Նշեցինք, որ խաղողի օրհնությունը տեղի կ'ունենայ Աստուածածնայ տոնին կամ Աստուածածնայ վերափոխման նուիրում տոնին: Վերափոխում բառը կ'արտայայտե արդար մարդոց ննջումը (մահը) կատարեալ խաղաղութեան եւ Աստուծոյ մօտեցման մէջ: Այլ խօսքով՝ ան մահ չէ, այլ՝ դէպի երկինք անցում: Այդպէս եղաւ Աստուածամօր երկրային կեանքին վախճանը: Աստուածամօր թաղումէն 3 օր ետք Աստուած անոր յարութիւն տուած էր արդէն եւ Աստուածածինը իր մարմնով հանդերձ բարձրացած էր երկինք ու հաստատուած՝ բոլոր հրեշտակներէն վեր: Այս Վերափոխման տօնը մեր եկեղեցիներուն մէջ կը կատարուի 15 Օգոստոսի ամենամօտիկ Կիրակի օրը եւ այս տօնին է որ, բացի մատաղօրհնէքէն, տեղի կ'ունենայ նաեւ, ինչպէս ըսինք, խաղողօրհնէքը:

Պետք է նշել, որ ըստ հայկական սովորութեան եւ աւանդութեան, որոնք մեզի փոխանցուած են սերունդէ-սերունդ, հայերը խաղող չեն ուտեր Աստուածածնայ տօնէն, այլ խօսքով՝ խաղողօրհնէքէն առաջ (տե՛ս Ա.Ահարոնեանի հատուածը):

Պետք է նշել, որ ըստ հայկական սովորութեան եւ աւանդութեան, որոնք մեզի փոխանցուած են սերունդէ-սերունդ, հայերը խաղող չեն ուտեր Աստուածածնայ տօնէն, այլ խօսքով՝ խաղողօրհնէքէն առաջ (տե՛ս Ա.Ահարոնեանի հատուածը):

Սեղանի խաղողի տեսակներ

- Սպիտակ Արքասէնի
- Սպիտակ Սաթենի
- Սեւ Սաթենի
- Դեղին Երեւանի
- Սեւ Զիշմիշ (առանց կուտի)
- Նազելի

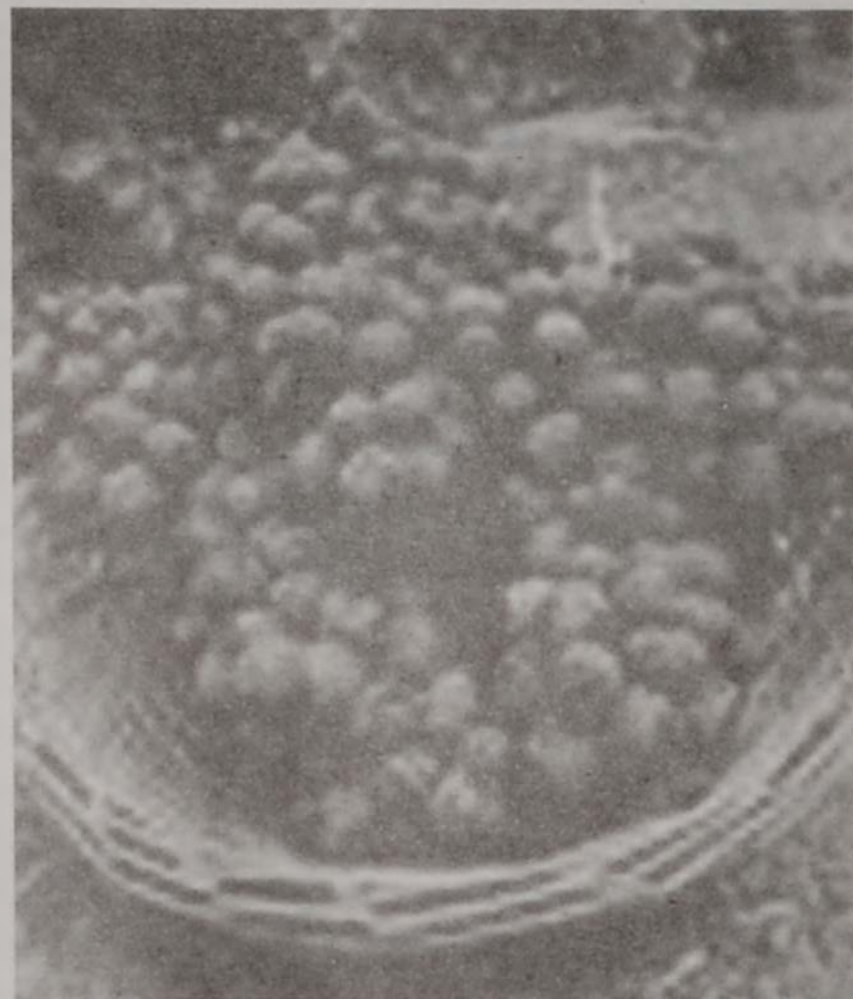

ՆԱԽԱՍԱՐԴ

Խօսեցանք Նաւասարդ ամսուան մասին: Հիմա փորձենք անելի ծանօթանալ մեր նախահայրերուն կենցաղին ու սովորութիւններուն: Հին հայերը սկզբնական շրջանին Նոր տարին կը տօնէին գարնան զարթօնքի օրերուն. անելի ուշ զայն տեղափոխած են բերքահաւաքի տօնակատարութեան օրերուն, այսինքն՝ Նաւասարդ ամսուն, որովհետեւ հին հայկական տոմարի առաջին ամիսն է, եւ անոր առաջին օրը կը համապատասխանէ մեր Օգոստոս ամսուան 11-ին: Հետեւաբար, հին հայերուն Նոր տարին կը զուգահիշէ մեր Օգոստոս 11-ին. ասիկա այն օրն է, որ գիւղացիները, ինչպէս նշեցինք, իրենց երախայրիքը կը նուիրէին Վանատուր աստուծոյ եւ տօնահանդէսներ կը կատարէին Արածանի գետին ու Նպատ լեռան շուրջ: Հոն կը համախմբուէին ժողովուրդը, իշխանական տուները, գօրքը, արքունիքը եւ հոգեւորականները: Նաւասարդեան այս տօնախմբութիւններուն սովորութիւն էր երգել, պարել, մրցումներ կատարել, ռազմախաղեր ընել, թատերախաղեր ներկայացնել, ինչպէս նաեւ որսորդական զուարճութիւններ կատարել:

Սիրելի՛ փոքրիկներ, բաւական խօսեցանք Նաւասարդի ու այդ առիթով կատարուած խաղերուն մասին: Վստահ ենք, որ Նաւասարդ բառը ձեզի համար անծանօթ բառ մը չէ, որովհետեւ ներկայիս Հայաստանի մէջ կը կազմակերպուին Նաւասարդեան խաղեր: Վստահ եմ, որ կրցաք հետեւցնել, թէ ներկայիս կազմակերպուող Նաւասարդեան այս խաղերուն արմատները ուրկէ՛ եկած են: Ուրեմն հայկական սովորութիւնն է որ բարեփոխուած ձեւով կը շարունակուի սերունդէ-սերունդ:

Այս տարի, Նաւասարդեան խաղերու ծիրէն ներս, Հայաստանի մէջ տեղի ունեցան համա-ՀՄԸՄ-ական 8-րդ խաղերը:

Գինիի խաղողի տեսակներ

- Ոսկեհատ
- Սեւ Արենի
- Մուսկատ սպիտակ
- Մուսկատ վարդագոյն
- Մուսկատ հայկական
- Կարմրահիւթ

Գիտէի՞ր, թէ Մարալ կը նշանակէ եղնիկ: Ուրեմն կը շնորհաւորենք մեր բոլոր փոքրիկները, որոնք կը կրեն Մարիամ, Մարիա, Մարինա, Մարի, Իսկուհի, Դժիւուհի եւ Սրբուհի անունները եւ անոնց կը մաղթենք առողջութիւն եւ փափքներու իրականացում:

ՄԱՅԼԱՆՆԵՐ

ԿԱՏՈՒՆԵՐԸ ԳԱՆՁԻ ՊԱՅԱԿՆԵՐ

Կը փափաքի՞ս ընկերներեդ կամ մօտիկ պարագաներեդ մեկուն կատու մը նուիրել: Եթէ այո, պետք է ճամբորդես Ռուսաստան՝ գնելու արժեքաւոր կատու մը Մոսկուայի Զերմիթաժ թանգարանէն:

Ռուսաստանի այս սքանչելի եւ հինաւորց թանգարանը, ուր տեղադրուած են աւելի քան 3 միլիոն արուեստի գործեր, մնացած է Մեծն Պետրոս ցարի օրերէն: Զերմիթաժը աշխարհի մեծագոյն թանգարաններէն է իր տարածքով եւ ու-

նեցած հաւաքածոյի որակով: Սակայն այս պատմական կառոյցը ունի այլ երեւոյթ մը եւս. ան տունն է կատուներու փոքրիկ բանակի մը:

Կատուները, որոնք աւելի մուշտակաւոր տեսակի են, կը շրջին թանգարանին բոլոր կողմերը, նոյնիսկ արուեստի գործերու սրահներուն մէջ: Թէեւ այլեւս չէ արտօսուած անոնց թափառիլ ցուցասրահներուն մէջ, բայց 60-էն աւելի կատուներու բանակ մը կ'ապրի ցարական պալատի նախկին հսկայ նկուղին մէջ:

Այս կատուները օրն ի բուն կը հալածեն առնետներն ու մուկերը, որոնք կրնան վնասել Զերմիթաժ թանգարանի հաւաքածոյին: Այս կատուները թանգարանին կը հսկեն 200 տարիէ ի վեր: Անոնք առաջին անգամ տեսնուած են Մեծն Պետրոս ցարին աղջկան՝ Էլիզապեթի օրով ու այլեւս չեն հեռացած թանգարանէն մինչեւ Զամաշխարհային Բ. պատերազմը: Պատերազմի

աւարտէն ետք դարձեալ մեծ քանակով կատուներ հասած են Լենինկրատ:

Վերջին շրջանին կատուներուն թիւը զգալիօրէն աճ արձանագրած է, որովհետեւ անտուն անասունները թանգարան կը բերուին, իսկ թանգարանը կատուներուն նոր տուններ գտնելու համար արշաւի մը ձեռնարկած է: Սակայն հակառակ ասոր՝ թանգարանի պատասխանատուները կատուները կը յանձնեն միայն վստահելի անձերու:

Այս իմաստով ալ Փեթերզպուրկէն քաղաքացի մը՝ կը փափաքի իր կնոջ նուիրել Զերմիթաժ թանգարանի արժեքաւոր կատուներէն մէկը:

ԾԱՂԻԿԻՆ ՈՒԺԸ ԵՒ ԳՈՂԵՐԸ

Թոքիոյ շրջաններէն մէկը կը տառապի գողերու համաճարակէն: Շրջանի բնակիչները այս տառապանքին առաջըր առնելու համար կ'որոշեն ծաղիկներ ցանել փողոցը եւ իրենց տուններուն դիմացը:

«Ծաղիկներու գործողութիւն»-ը սկսած է երեք տարի առաջ: Ծաղիկներուն հոգ տանելով կամ զանոնք ջրելով՝ բնակիչներուն մեծամասնութիւնը պիտի կարենայ հսկել փողոցի անցուդարձին...

Եւ արդիւնքը եղած է այն, որ ներկայիս գողերուն թիւը նուազած է 80 առ հարիւրով:

ԱՂՈՒԵՍԸ ԿՕՇԻ՞Կ ԿԸ ՀԱԳՆԻ...

Արեւմտեան Գերմանիոյ փոքրիկ քաղաքի մը մէջ կը բացայայտուի գող մը... որ աղուէս է եւ պատասխանատու՝ աւելի քան 100 կօշիկներու անհետացման:

Օր մը անտառի մէջ աշխատող քաղաքացի մը աշխատանքի պահուն կը սահի՝ աղուէսի մը որջին մօտ տարածուած կօշիկներուն

պատճառով: Յետոյ կը պարզուի, որ հոն գտնուող փոսին մէջ պահուած են դուռներուն առջեւէն վերջերս գողցուած կօշիկները:

Գողցուած կօշիկները՝ 110-էն 120 հատ, ամէն տեսակի են, իսկ գողութեան նպատակը՝ իր ծագերուն հետ խաղալ...

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ... ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱՒԵԼՈՒ

Վստահ ենք, որ երբեմն որոշ բաներ խնդրած էք ձեր ծնողներէն, եւ պատասխանը եղած է «ո՛չ»: Մի՛ յուսահատիք. կարդացէ՛ք հետեւեալ տողերը եւ դուք ալ ձեր կարգին սրամիտ նորութիւններ գտէ՛ք՝ ձեր ծնողները համոզելու:

Այսպէս, Նիւ Եորքի մէջ գործ փնտռողներ կը փորձեն հետաքրքրական եւ նոր ձեւերով գրաւել գործատերերուն ուշա-

դրութիւնը՝ նկատի առած վերջին տարիներուն անգործութիւնը: Ուրեմն անոնցմէ մէկը գործատիրոջ կը դրկէ կօշիկ մը՝ «ոտք դնել» տեղ մը ըսել ուզելով: Այլ ձեւեր են՝

- Կարկանդակ դրկել հեռաձայնի քարտի ձեւով, որուն վրայ կայ թեկնածուին (գործ փնտռողին) պատկերը:

- Նստացոյց մը կազմակերպել ընկե-

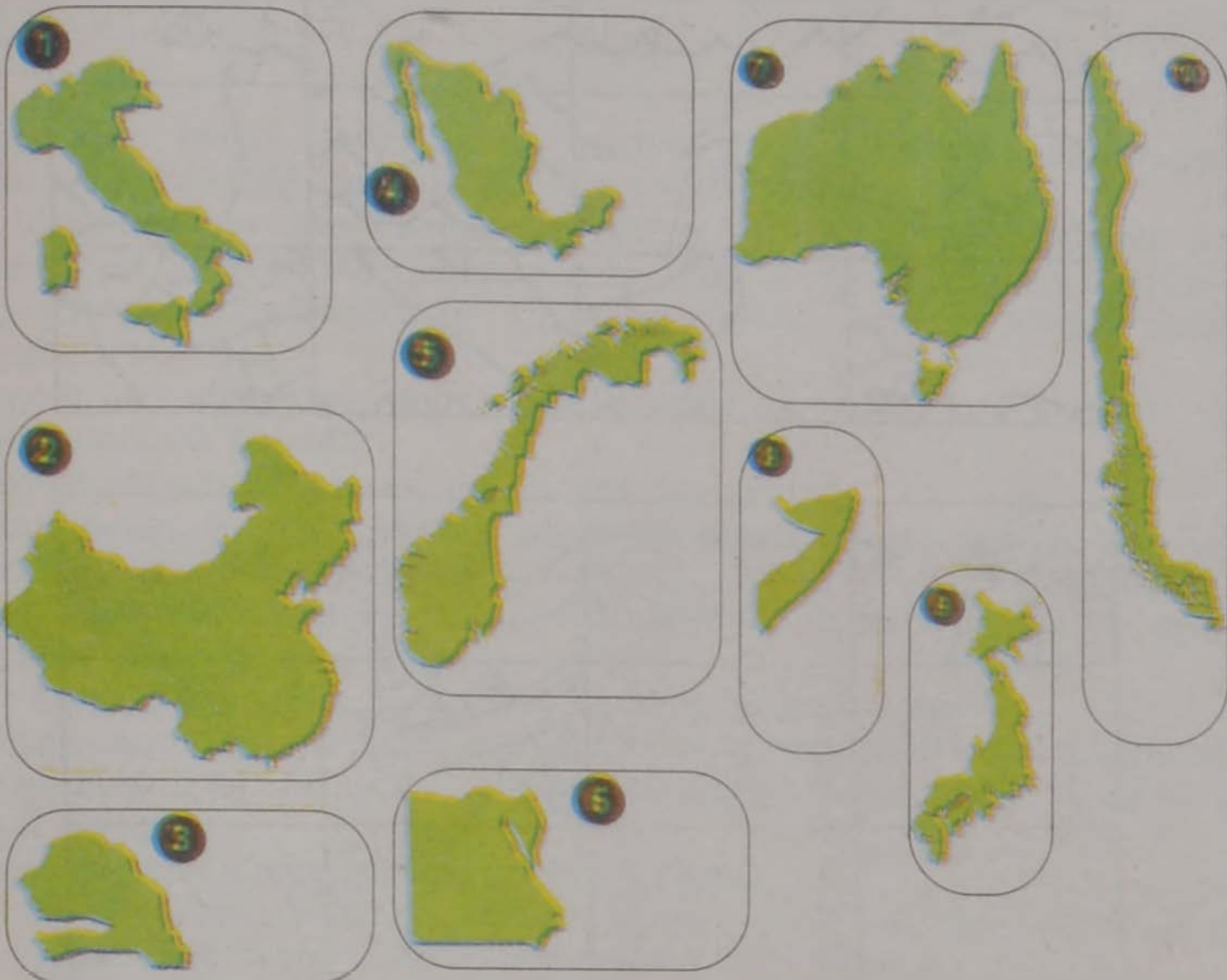
րութեան սրահին մէջ՝ տեսակցելու համար տնօրէնին հետ:

- Ընկերութեան կառնատան մէջ ինքնաշարժներ լուալ... Եւ այլն:

Հետաքրքրական չէ՞ այս վերջին միջոցը տունը կիրարկելու, անշուշտ տարբեր ձեւերով...

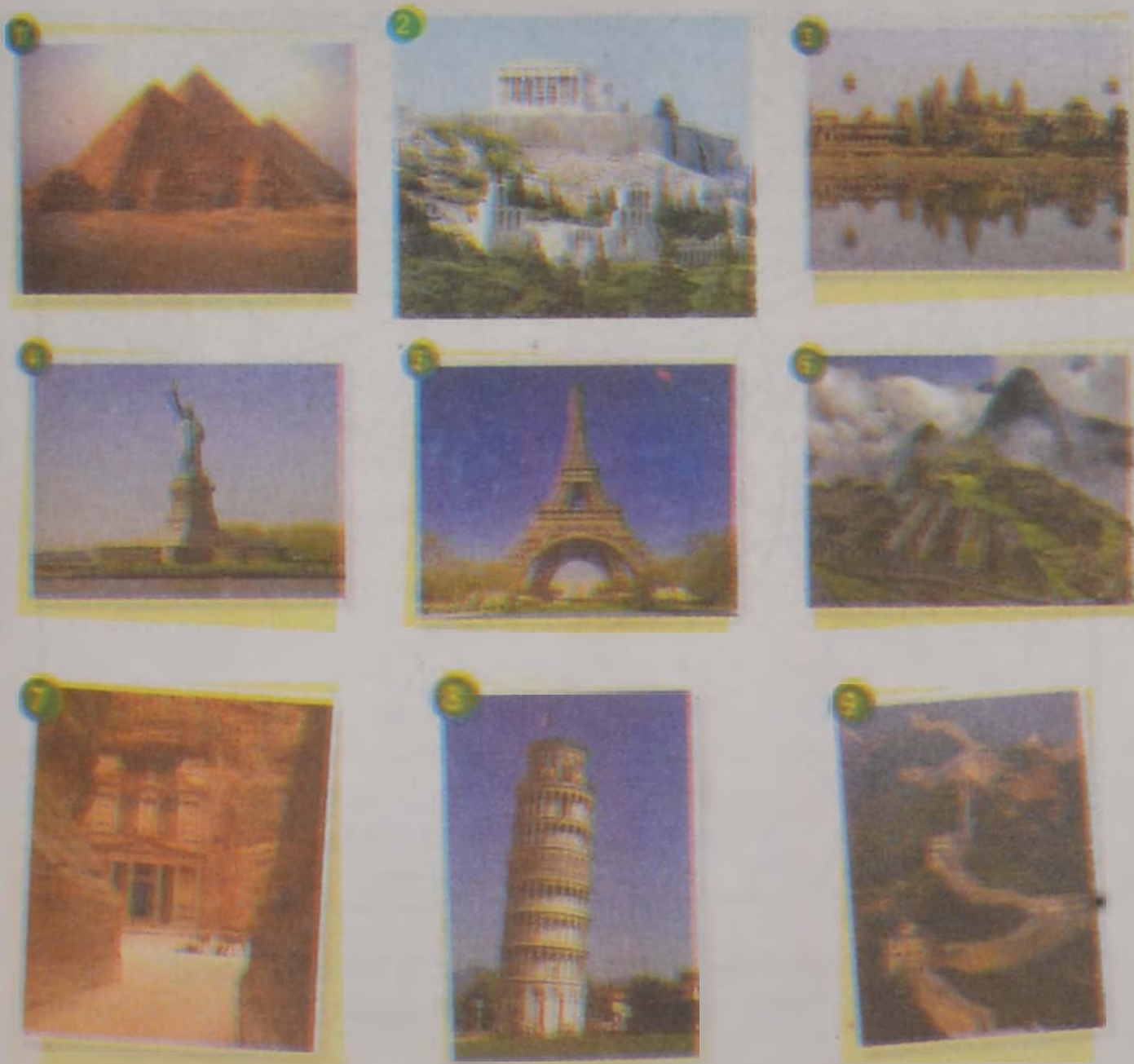
Ժամանակ

ԱՇԽԱՏԱՆԻՆ ԵՈՒՐՁ

1- Քեզի ծանոթ եմ հետևելու երկիրները.

1- ա- Արժանքին	բ- Զամպոտիա	գ- Իտալիա
2- ա- Պուկարիա	բ- Չինաստան	գ- Ալճերիա
3- ա- Փերու	բ- Լաոս	գ- Սենեգալ
4- ա- Մեքսիքա	բ- Սուրիա	գ- Իրանտա
5- ա- Թայլանտ	բ- Նորվեգիա	գ- Լիբանան
6- ա- Ուրուկուեյ	բ- Լիթուանիա	գ- Եգիպտոս
7- ա- Աւստրալիա	բ- Կրիսլենտ	գ- Գերմանիա
8- ա- Սոմալ	բ- Ալպանիա	գ- Էքուատոր
9- ա- Շուեթ	բ- Ճափոն	գ- Թունիզ
10- ա- Սրիլանքա	բ- Չիլի	գ- Ուլքրանիա

2- Կրնա՞ս գտնել, թե ո՞ր կը գտնուին այս նշանաւոր տեսարանները:

3- Գիտե՞ս ինչպէս «բարեւ» կ'ըսեն տարբեր լեզուներով.

Օլա	գերմաներէն
Քոնիշիուա	սպաներէն
Սալամ	արաբերէն
Պոմ տիա	հնդկերէն
Կուրըն թակ	փորթուգալերէն
Յելլո	անգլերէն
Նամասթ	քորսիքերէն
Սալութու	ճափոներէն
Ճիա	յունարէն

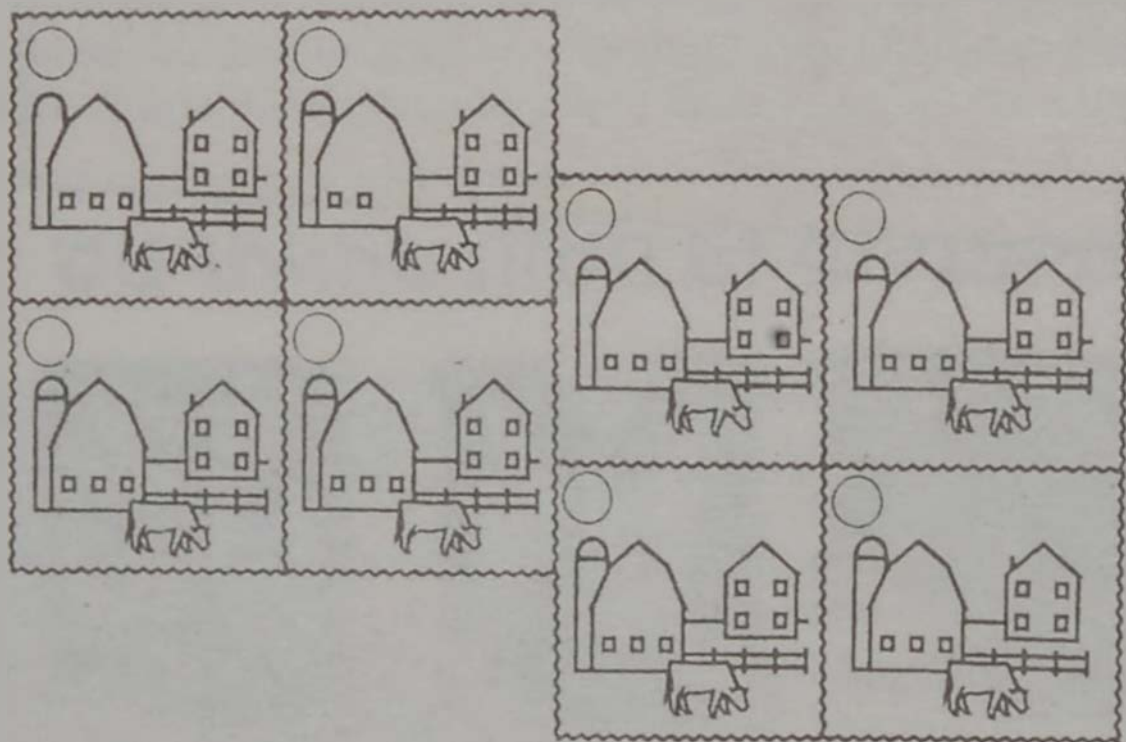
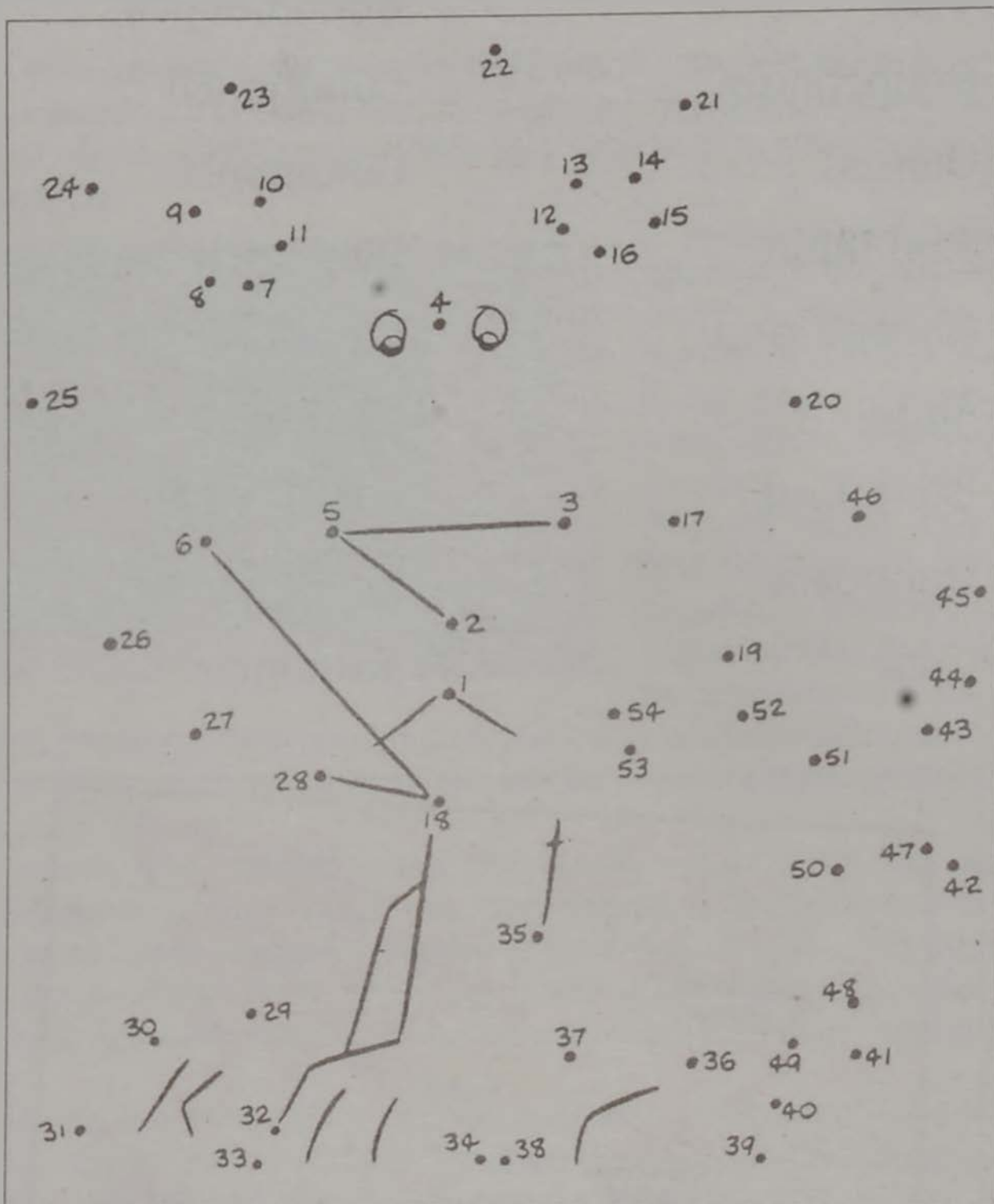

4- Կրնա՞ս գտնել իւրաքանչիւր անասունի ծննդավայրը:

Ժամանակ

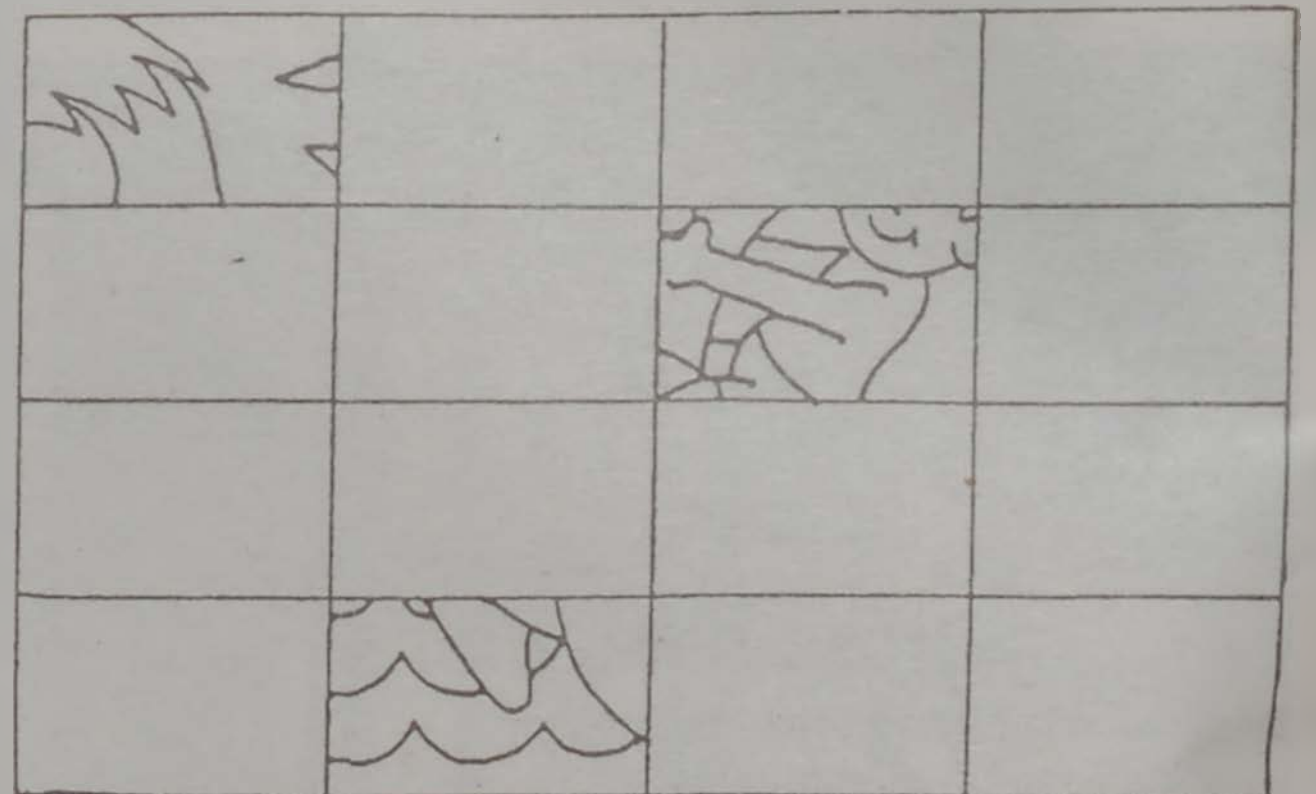
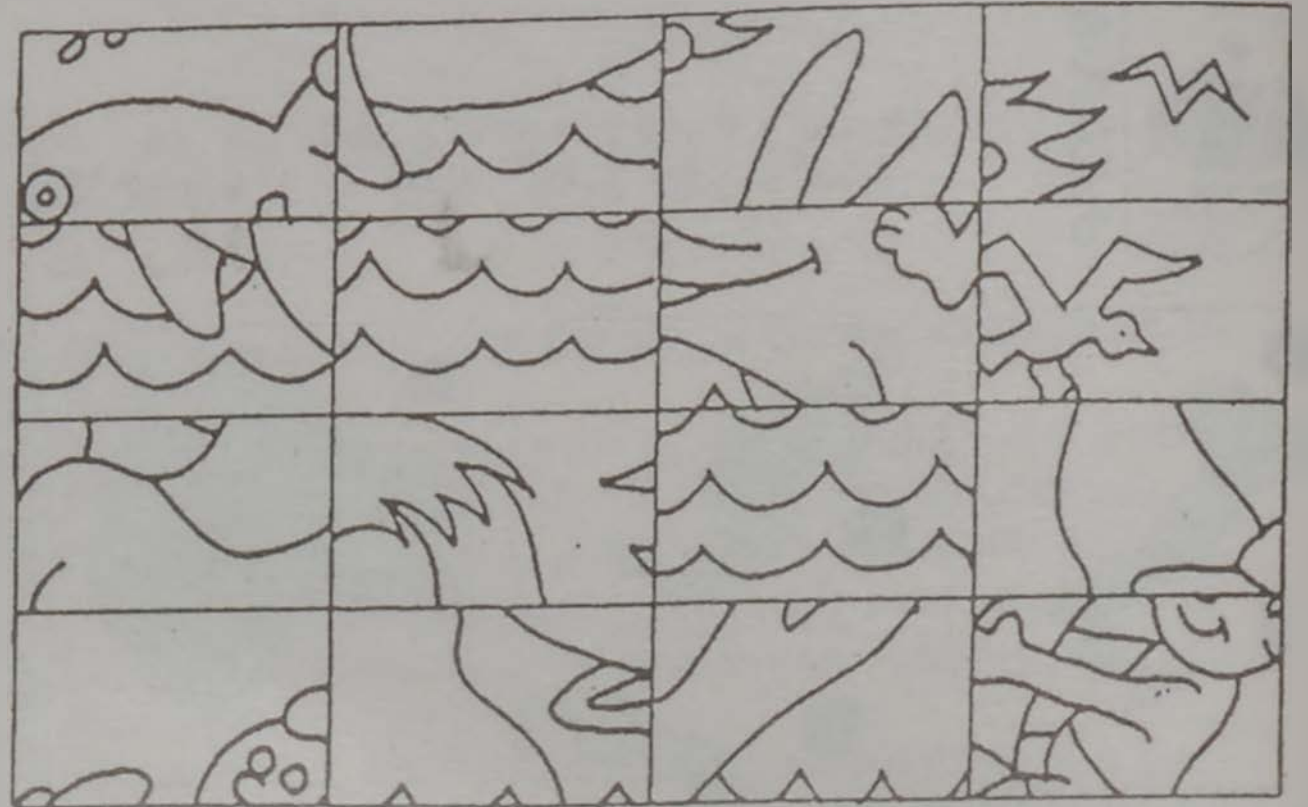
5- Կետերը իրարու միացր՛ւր 1-54 գտնելու համար պահուած պատկերը:

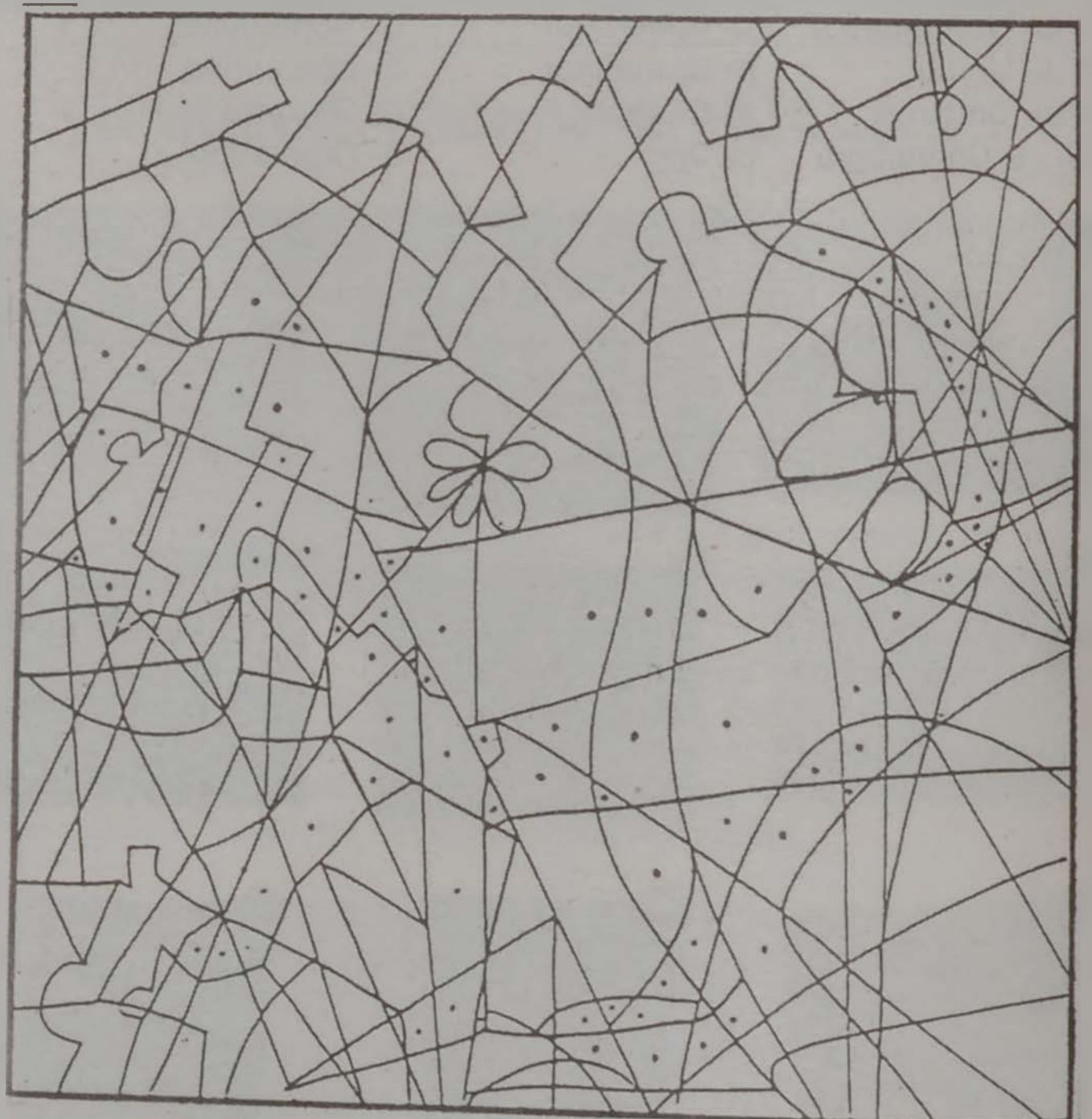
6- Կրնա՞ս գտնել իրարու նմանող երկու պատկեր:

7- Կրնա՞ս գտնել պատկերներուն ճիշդ շարքը հասկնալու համար պատահածը:

8- Կրնա՞ս ամբողջացնել վարի պատկերը՝ գտնելով իւրաքանչիւր տուփիկի ճիշդ տեղը:

9- Կետ պարունակող տեղերը մէկ գոյնով ներկէ՝ գտնելու համար պահուած պատկերը:

ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

Ո՞Վ Է
ԱՆԵՏԻՍ ԱՅԱՐՈՆԵԱՆ

Իրիկուն մը, հայրս տուն դարձաւ այգիէն՝ փոքրիկ հորթը պարանով քաշելով իր տէւէն, ու թելին տակ՝ կանանչ- թարմ խոտի խուրձ մը:

Ես նկատեցի, որ անոր մորթէ փափախը կախուած էր ծոծրակին, բաց ձգելով նճռոտ, մռայլ ճակատը: Ան բարկացած էր: Մեզէ մէկը յանցանք գործած էր. բայց ո՞վ...

Աչքս չէի հեռացներ հորմէս. ան չէր հանդարտեր... Զանի մը անգամ ճակատը շփեց և դարձաւ մեծ քոռչս:

- Աղջի՛կ, այդ անիծուածը այս առտու կովերը ո՞ր կողմէն դաշտ տարաւ. այգիի՞ն կողմէն, թէ՞ աղբիւրին ճամբէն:

«Անիծուածը» ինձմէ ութ տարեկան մեծ եղբայրս էր:

- Չեմ գիտեր, հայրիկ, առտուն ան մեզմէ առաջ անցաւ, գիւղէն ելաւ... մենք իրեն ղաասանք:

- Այգիի կողմէն, անշուշտ... ան արդէն միշտ այդ կողմէն կը տանի,- բացականչեցի ս, այդպէս՝ առանց մտածելու:

- Ան է. ուրիշ ո՞վ ըլլայ... մի՛շտ ան,- մոմռաց հայրս ու լռեց:...

Կովերը դաշտէն վերադարձան, եղբայրս ալ անոնց ետեւէն մտաւ ներս: Ձեռնափայլը դրաւ անկիւն մը, նստաւ իր սովորական տեղը, կռնակը մեզի, եւ սկսաւ տրեխները անել ու թօթուել:

Մայրս քոյրերուս օգնութեամբ կովերը կը կթեր:

- Առտուն կովերը ո՞ր կողմէն տարիր դաշտ,- դէպի եղբայրս դարձաւ հայրս: Ձայնը ը դողդար. զինք երբեք այդքան բարկացած չէի տեսած:

Եղբայրս լուռ էր:

- Խօսէ՛ ծօ՛. այգի՞ մտեր ես...

Եղբայրս կը շարունակէր լուռ թօթուել տրեխները:

- Տղայ՛, դարձաւ հայրս ինծի,- գնա՛ այդ բերածս բա՛ց. խոտին մէջ պահուած բան մը այ. բե՛ր հոս:

Ես մօտեցայ, խոտը բացի եւ քարացած մնացի. մէջը պահուած էր որթատունկի մեծ, արմ ոստ մը, վրան՝ քանի մը ողկոյգ խակ խաղող... Ե՛ս կոտրած էի. ո՛չ այսօր, այլ նա- որդ իրիկուն. ողկոյգը քաշքշած էի, ճիւղը կոտրուած էր - եւ ձգեր փախեր էի: Հայրս յօր գտած էր, եւ կը կարծէր, թէ առտուն կոտրուած էր...

Յանցանքը կրկնակի էր. նախ՝ հայրս այդ որթատունկը հեռու տեղէ բերել տուած էր. սգուագիւտ տեսակի էր, դեղին ողկոյզներով, կանխահաս. անով պատրաստուած գի- լն կը հասներ Աստուածածինի խաղողօրհնէքի պատարագին: Երկրորդ՝ անելի կարե- ր ու աններելի - որթատունկը կոտրողը անշուշտ նաեւ կերած էր դեռ չօրհնուած խա- ղը՝ պահքը անելով:

Եղբայրս աչքին տակով նայեցաւ ձեռքիս ճիւղին, նայեցաւ ինծի, գլուխը կախեց եւ րէն լուռ մնաց: Ես տեղս արձանացած էի...

- Ըսէ՛, շարունակեց հայրս անելի ու անելի տաքցած,- ո՞վ տեսեր է, որ հայ քրիստոն- ան Աստուածածինէն երկու շաբաթ առաջ խաղող ուտէ... Ձե՛ռքդ կոտրուէր...

Ես կը դողայի ամբողջ մարմնով: Հօրս իւրաքանչիւր խօսքը նետի պէս սիրտս կը տուէր: Զաջութիւնը չունէի ըսելու, որ ես էի կոտրողը, ոչ եղբայրս: Եւ կը զայրանայի, Է ինչո՞ւ այդ տարօրինակ տղան ինքզինք չէր պաշտպաներ. ինչո՞ւ չէր ըսեր, որ ինք նմեղ է, այգի չէ մտած...

Կը նայէի անոր հպարտ, յամառ ու թախծոտ աչքերուն, սեղմուած շրթունքներուն, րոնցմէ բառ մը իսկ չէր ելլեր իր անմեղութիւնը ըսելու համար... Կը զգար կարծես, թէ ս որքա՛ն կը տանջուէի... Կը նայէի, եւ հսկայ տրտմութիւն մը՝ սեւ քարի պէս՝ կ'իջներ րտիս վրայ. շրթունքներս կը դողդողային ուժգին, կ'ուզէի ճչալ, լալ...

Ահա ան ոտքի ելաւ, եւ առանց նոյնիսկ տաշտէն առնելու իր սովորական հացը, շար- քեցաւ դէպի բակին դուռը:

Պիտի անցներ հօրս առջեւէն, որ լուռ կը հետեւէր անոր շարժումներուն: Հօրս նայ- ածքին մէջ կայծակ կը փայլատակէր. ձեռնափայտը կը դողար ձեռքին մէջ: Ան երբեք այդքան սարսափելի, այդքան անողոր տեսք չէր ունեցած:

«Պիտի զարնէ՞...», կը մտածէի ես. «ո՛չ, անկարելի է. բարի է ան...». ու ինծի կը րուէր, որ եթէ զարներ՝ ես պիտի ճչայի ու մեռնէի ցաւէս: Աչքերս յառած էին միայն ձեռ- ափայտին. «կը բարձրանա՞յ ձեռնափայտը, չի՞ բարձրանար... կը բարձրանա՞յ...»:

Ու ես տեսայ, որ այդ զարիւրելի փայտը բարձրացաւ, բարձրացաւ հօրս գլուխէն եր, ճօճեցաւ օդին մէջ...

- Հայրի՛կ, հայրի՛կ, մի՛... մի՛...,- եւ նետուեցայ հօրս ու եղբօրս միջեւ. բայց անօ- ուտ... շատ փոքր էի եւ անզօր: Ձեռնափայտը թափով իջաւ եղբօրս կռնակին, բարձ- ացաւ, անգամ մըն ալ իջաւ նոյն թափով...

Եղբայրս չշարժեցաւ, մնաց տեղը կայնած, միշտ լուռ, առանց բողոքի. աչ ձեռքով շօ- ւափեց կռնակին ցաւած տեղը, եւ երկու կաթիլ արցունք կախուեցաւ իր մռայլ, մթագ- ւած աչքերէն...

Ես խորտակուած էի:

Ժամանակի ընթացքին մենք ունե- ցած ենք տաղանդաւոր բանաստեղծ- ներ, երգիծաբաններ, վիպագիրներ, արձակագիրներ եւ այլն:

Ինչպէս նախորդ թիւերուն, այս թիւին մէջ եւս պիտի ծանօթանանք գրողի մը, որ ժողովուրդի կողմէ կոչ- ւած է «Հայ ժողովուրդի ցաւին ու հերո- սութեան երգիչը»:

Մենք կը խօսինք Աւետիս Ահարոն- եանի մասին, որ ծնած է 1866-ին Արա- րատի փէշի Իգտիր աւանի մօտ:

Ահարոնեան կը կապուի ՀՅԴ դեկա- վար Զրիստափոր Միքայէլեանին եւ «Դրօշակ» թերթին համար կը գրէ «Ազատութեան ճանապարհին» պատմութեան շարքը:

Աւելի ուշ Աւետիս Ահարոնեան կը տանի մանկավարժական աշխա- տանքներ՝ իբրեւ ուսուցիչ կամ տնօրէն պաշտօնավարելով դպրոցներու մէջ: Կը ստանձնէ նաեւ ազգային եւ քաղա- քական պատասխանատուութիւն: Կը հալածուի ու կը բանտարկուի ցարա- կան վարչակարգին կողմէ:

Հանրապետութեան շրջանին՝ պե- տական պաշտօններ վարելէ ետք, կը հաստատուի Ֆրանսա, ուր կը մնայ մինչեւ իր մահը (1948): Այլ գործեր՝ «Իմ գիրքը», «Մանկութիւն եւ պատանեկու- թիւն», «Արցունքի հովիտը», «Ղեղոյի արտը» եւ այլն:

Այսպէս «Պատիկ-Մգտիկ»ը ձեզի կը ներկայացնէ խաղողօրհնէքի եւ Աստ- ուածածնի Վերափոխման տօնին յար- մար պատմութեան մը՝ Աւետիս Ահարոն- եանի «Իմ գիրքը» գործէն քաղուած:

Յոյսով ենք, որ կարդալէ ետք այս գեղեցիկ պատմութեան պիտի որոշէք կարդալ նաեւ այս հեղինակին միւս գործերը: Բարի՛ վայելում:

ՀԵՔԻԱԹ

Լինում է չի լինում մի փոքրիկ հիւանդ աղ- ջիկ է լինում, անունը Կարինա: Կարինան ամ- բողջ օրը նոր կօշիկներ է ուզում, իսկ մաման ամէն օր նոր կօշիկ էր առնում իր փոքրիկ հիւանդ աղջկան համար:

Կարինան մօրը բերած նոր կօշիկները չէր հագնում, այլ հագնում էր իր ունեցած հին կօ- շիկը: Մայրը, հայրը զարմանում էին:

Կարինան շատ դասընկերուհիներ ուներ, բայց մի ընկերուհի ուներ՝ անունը Պաւլին, որին շատ-շատ էր սիրում:

Կարինան Նոր տարուց 5 օր առաջ փաթ- թեց կօշիկները գունաւոր թղթերի մէջ, ընկեր- ընկերուհիների անունները գրեց տուփերի վրայ եւ ուղարկեց ծմեռ պապիկին:

Նոր տարուան օրը ծմեռ պապը այդ տու- փիկները բաժնեց Կարինայի բոլոր դասըն- կերներին:

Դասընկերները իրենց հիւանդ ընկերու- հիին համար գնացին մանկատուն եւ բերե- ցին մի փոքրիկ եղբայր Կարինայի համար:

Կարինան ուրախութիւնից լաւացաւ:

ՄԱՆԷ ՄԻՆԱՍԵԱՆ
7 տարեկան- Երեւան

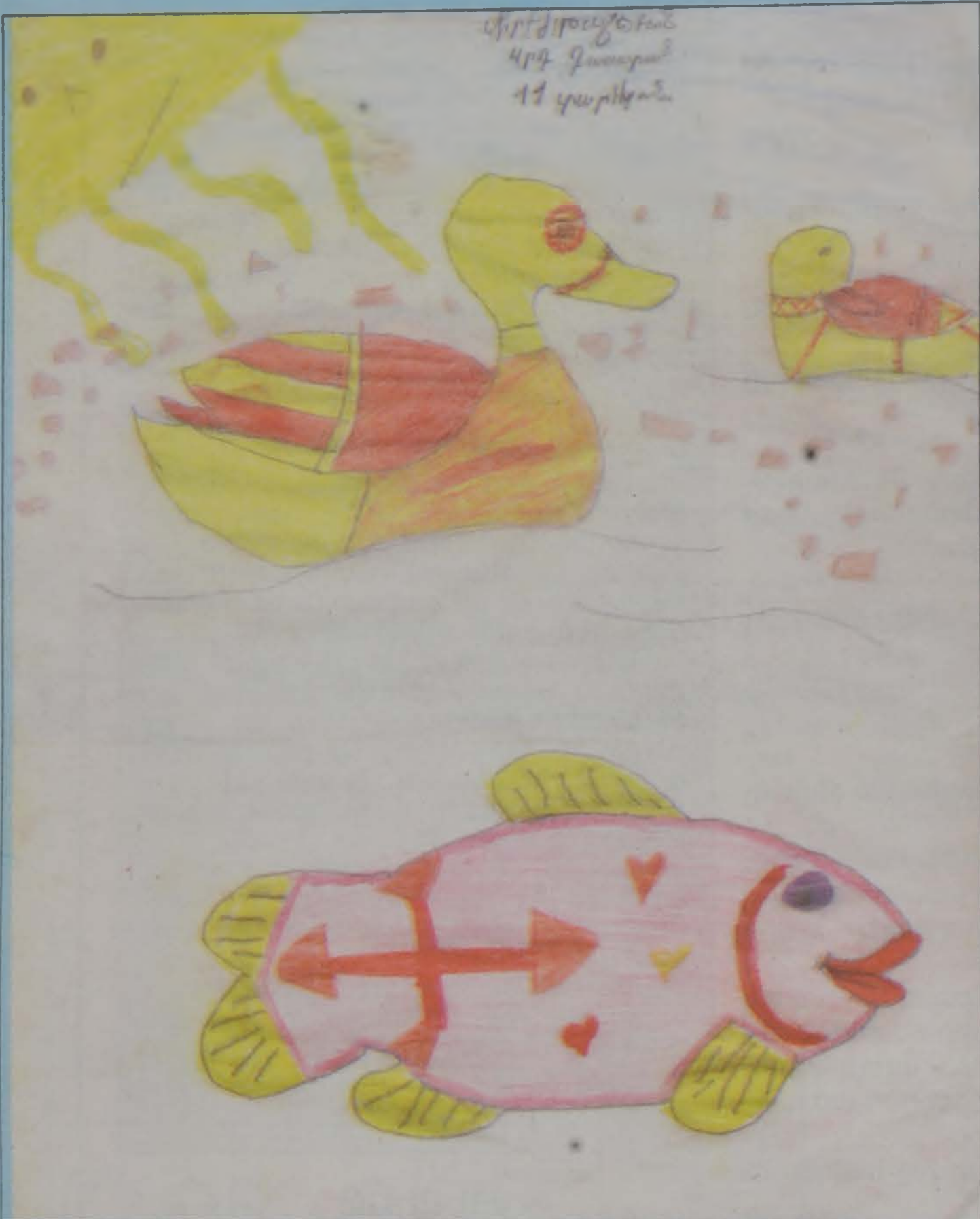
*Մանէն կը յաճախէ Չեխովի անուան դպրո- ցը: Յառաջիկայ տարեշրջանին պիտի ըլլայ երկրորդ դասարան: Ան կը հետեւի նաեւ Արի- նա Արարատեանի պարի դպրոցի դասընթաց- ներուն եւ կը փափաքի հեքիաթներ գրել «Պատիկ-Մգտիկ»-ին:

Աւետիս Ահարոնեան

«Իմ գիրքը»

ՀԱՅԿԱՆ
ՄԻՋ -

ՆԱՐԻՆԷ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ, 7 տարեկան

ՆԱՆՕՐ ՈՍԿԵՐԻՋԵԱՆ, Ե. դասարան

ՄԱՌՈՍ ԱՋԶԱՄ, 4 տարեկան